Sisäministeriö LAUSUNTO SM2016-00270

RVL Rytkönen Mika(SM) 24.05.2016

Viite
U 22/2016 vp, COM(2016) 194 final, COM(2016) 196 final

Asia
OSA; Perustuslakivaliokunnan kuuleminen 27.5.2016 klo 09.15; asia Älykkäät rajat (U 22/2016 vp)

Sisäministeriön rajavartio-osasto lausuu komission ehdotuksista Älykkäiksi rajoiksi seuraavaa:

Rajanylitystietojärjestelmä (EES) parantaisi rajantarkastusten luotettavuutta, mahdollistaisi rajatarkastusautomatiikan laajemman hyödyntämisen ja tehostaisi sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien torjuntaa. Lisäksi EES:n käyttöönotto parantaisi tilannekuvaa Euroopan unionin ulkorajat ylittävästä liikenteestä ja kompensoisi EU:n suurten naapurimaiden viisumivapauksista tulevaisuudessa syntyviä haasteita. Schengen-alueen toimivuuden sekä rajatarkastusten luotettavuuden ja turvallisuuden takia tarvitaan rekisteri, jonka avulla tiedetään, keitä kolmansien maiden kansalaisia on tullut Schengen-alueelle, ketkä ovat alueelta poistuneet ja ketkä ovat jääneet oleskelemaan yliajalla. Järjestelmä mahdollistaa myös luotettavan tilastotiedon saamisen tukemaan maahanmuuttopolitiikkaan liittyvää päätöksentekoa. Komission ehdottama mahdollisuus kansallisiin rekisteröityjen matkustajien ohjelmiin ja niihin liittyvä mahdollisuus jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön on hyvä asia, mutta komission ehdotus ei kuitenkaan tarjoa riittäviä mahdollisuuksia rekisteröityjen matkustajien rajanylitysten helpottamiseen. Neuvotteluissa on tärkeää huolehtia myös sujuvan rajaliikenteen tarpeista, joita komission esityksessä ei ole huomioitu riittävästi.

Perustuslain kannalta ehdotuksessa on kolme keskeistä asiaa, jotka ovat muuttuneet verrattuna aikaisempiin, vuonna 2013 annettuihin ja komission nyt pois vetämiin ehdotuksiin. Ne ovat tietojen säilytysajan pidentäminen 181 vuorokaudesta viiteen vuoteen, biometristen tunnisteiden käyttöön otto ilman siirtymäaikaa sekä lainvalvontaviranomaisten pääsyoikeus tietoihin.

EES-järjestelmään kerättäisiin tiedot kolmansien maiden kansalaisten rajanylityksistä sekä heidän biometrisiä henkilötietoja (sormenjäljet ja kasvokuva), joka on luotettava tapa määrittää henkilöllisyys. Biometriikka ja tiedot rajanylityksistä säilytettäisiin järjestelmässä viisi vuotta. EES-ehdotus mahdollistaisi lainvalvontaviranomaisten pääsyn EES-järjestelmään ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten tunnistamiseksi ja heidän matkustushistoriansa selvittämiseksi terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjumiseksi, havaitsemiseksi ja tutkimiseksi. Lainvalvontaviranomaisten pääsy EES-järjestelmän tietoihin rajattaisiin puitepäätöksissä 2002/584/YOS ja 2002/475/YOS määriteltyjen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten sekä niitä vastaavien rikosten torjuntaan, havaitsemiseen ja tutkintaan.

EES:n maahantulo- ja maastalähtötietueiden säilytysaika tulisi määritellä siten, että se tukee tehokkaita rajatarkastuksia ja riskianalyysien laadintaa, sekä helpottaa matkustamista ja ottaa huomioon tietoturvavaatimukset. Riittävän pitkä säilytysaika hyödyttää matkustajia, koska heidän positiivinen matkustushistoriansa voidaan huomioida rajatarkastuksissa sekä viisumi- ja kansallisten rekisteröityjen matkustajien ohjelmaa koskevia hakemuksia käsiteltäessä, eikä heidän tietojaan tarvitse tallentaa järjestelmää usein. Lisäksi pidemmästä säilytysajasta on hyötyä palautettavien henkilöiden identifioimisessa sekä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa. Viiden vuoden säilytysaika

kuitenkin edellyttää, että korkeasta tietosuojan tasosta ja perusoikeuksien turvaamisesta huolehditaan tietojen käyttämisen ja tallentamisen kaikissa vaiheissa.

Komission EES-asetusehdotuksessa tietojen käytön valvonta ja tietosuoja on huomioitu pääosin hyvin. Komission ehdottama lainvalvontaviranomaisten pääsyoikeutta koskeva sääntely vaatisi kuitenkin täsmentämistä, jotta perusoikeusrajoitusten tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä koskeva vaatimus täyttyisi. Pääsyoikeus tulee rajata vain puitepäätöksissä 2002/584/YOS ja 2002/475/YOS määriteltyjen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten torjuntaan, havaitsemiseen ja tutkintaan. Lisäksi neuvotteluissa on huolehdittava, että sääntely ottaa täysimääräisesti huomioon unionin ja jäsenvaltioiden kansallisen tietosuojasääntelyn sekä jokaiselle kuuluvat perusoikeudet. Neuvotteluissa tulee huolehtia, että asetuksessa säädetään jokaisen oikeudesta hakea muutosta toimivaltaiselta viranomaiselta ja tuomioistuimelta, jos hänen tarkastusoikeutta tai virheen oikaisua tai tiedon poistamista koskeva pyyntönsä on hylätty.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
